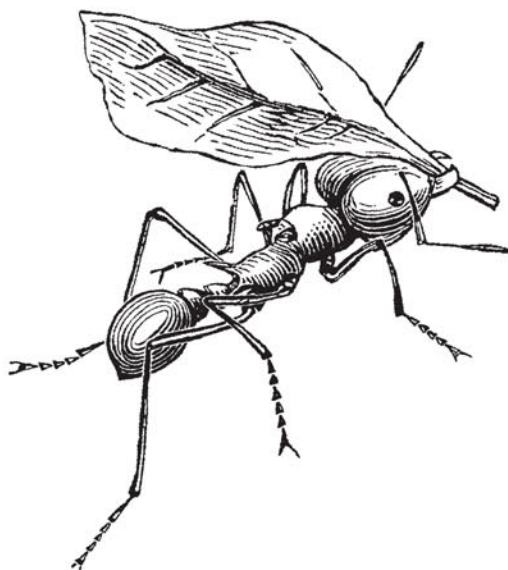

Bitcoin

dla zaawansowanych

PROGRAMOWANIE Z UŻYCIEM
OTWARTEGO ŁAŃCUCHA BLOKÓW

Tytuł oryginału: Mastering Bitcoin: Programming the Open Blockchain

Tłumaczenie: Tomasz Walczak

ISBN: 978-83-283-4035-0

© 2018 Helion SA

Authorized Polish translation of the English edition of Mastering Bitcoin, 2nd Edition
ISBN 9781491954386 © 2017 Andreas M. Antonopoulos LLC.

This translation is published and sold by permission of O'Reilly Media, Inc., which owns or controls all rights to publish and sell the same.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage retrieval system, without permission from the Publisher.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz Wydawnictwo HELION dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Wydawnictwo HELION nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo HELION
ul. Kościuszki 1c, 44-100 GLIWICE
tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63
e-mail: helion@helion.pl
WWW: <http://helion.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://helion.pl/user/opinie/bitzaa>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Pliki z przykładami omawianymi w książce można znaleźć pod adresem:
<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/bitzaa.zip>

Printed in Poland.

- [Kup książkę](#)
- [Poleć książkę](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to! » Nasza społeczność](#)

Spis treści

Przedmowa	13
Krótki słowniczek	21
1. Wprowadzenie	31
Czym jest bitcoin?	31
Historia bitcoina	33
Zastosowania bitcoina, jego użytkownicy i ich historie	34
Pierwsze kroki	35
Wybór portfela bitcoina	36
Szybkie wprowadzenie	38
Pozyskiwanie pierwszego bitcoina	39
Określanie aktualnej ceny bitcoinów	40
Przesyłanie i otrzymywanie bitcoinów	41
2. Jak działają bitcoiny?	43
Transakcje, bloki, kopanie i łańcuch bloków	43
Omówienie bitcoinów	43
Zakup kubka kawy	44
Transakcje w bitcoinach	46
Wejścia i wyjścia w transakcjach	46
Łańcuchy transakcji	46
Wydawanie reszty	48
Typowe formy transakcji	48
Tworzenie transakcji	49
Wybór odpowiednich wejść	50
Generowanie wyjść	51
Dodawanie transakcji do księgi	52
Kopanie bitcoinów	53
Kopanie bloków transakcji	54
Wydawanie środków z transakcji	56

3. Bitcoin Core — implementacja wzorcowa	59
Środowisko programistyczne związane z bitcoinami	60
Budowanie implementacji Bitcoin Core z użyciem kodu źródłowego	60
Wybór wersji implementacji Bitcoin Core	61
Konfigurowanie budowania implementacji Bitcoin Core	62
Budowanie plików wykonywalnych implementacji Bitcoin Core	64
Uruchamianie węzła z implementacją Bitcoin Core	65
Pierwsze uruchamianie implementacji Bitcoin Core	66
Konfigurowanie węzła z implementacją Bitcoin Core	66
Interfejs API oprogramowania Bitcoin Core	70
Pobieranie informacji na temat stanu klienta Bitcoin Core	71
Sprawdzanie i dekodowanie transakcji	72
Badanie bloków	73
Używanie programowego interfejsu oprogramowania Bitcoin Core	74
Inne klienty, biblioteki i pakiety narzędzi	77
C i C++	77
JavaScript	78
Java	78
Python	78
Ruby	78
Go	79
Rust	79
C#	79
Objective-C	79
 4. Klucze i adresy	 81
Wprowadzenie	81
Kryptografia z użyciem klucza publicznego a kryptowaluty	82
Klucze prywatny i publiczny	83
Klucze prywatne	83
Klucze publiczne	85
Objaśnienie kryptografii z użyciem krzywej eliptycznej	86
Generowanie klucza publicznego	88
Adresy bitcoin	90
Kodowanie Base58 i Base58Check	91
Formaty kluczy	95
Obsługa kluczy i adresów w Pythonie	101
Zaawansowane postacie kluczy i adresów	104
Szyfrowane klucze prywatne (BIP-38)	104
Adresy P2SH i adresy wielopodpisowe	105
Adresy vanity	106
Portfele papierowe	111

5. Portfele	115
Przegląd technologii obsługi portfeli	115
Portfele niedeterministyczne (losowe)	116
Portfele deterministyczne (z ziarnem)	117
Portfele HD (oparte na dokumentach BIP-32 i BIP-44)	117
Ziarna i kody mnemoniczne (BIP-39)	118
Dobre praktyki związane z portfelami	119
Używanie portfela bitcoinów	119
Szczegółowe omówienie technologii używanych w portfelach	121
Mnemoniczne słowa kodowe (BIP-39)	121
Tworzenie portfela HD na podstawie ziarna	126
Używanie rozszerzonego klucza publicznego w sklepie internetowym	132
 6. Transakcje	 137
Wprowadzenie	137
Szczegółowe omówienie transakcji	137
Transakcje — operacje wykonywane na zapleczu	137
Wyjścia i wejścia transakcji	139
Wyjścia transakcji	140
Wejścia transakcji	142
Opłaty transakcyjne	145
Dodawanie opłat do transakcji	148
Skrypty transakcji i język Script	149
Niekompletność w sensie Turinga	150
Weryfikacja bezstanowa	150
Tworzenie skryptów (blokowanie i odblokowywanie)	150
Skrypt P2PKH	154
Podpisy cyfrowe (ECDSA)	155
Jak działają podpisy cyfrowe?	157
Sprawdzanie poprawności podpisu	158
Typy skrótów podpisów (SIGHASH)	158
Obliczenia w algorytmie ECDSA	160
Znaczenie losowości w podpisach	162
Adresy bitcoin, stan konta i inne abstrakcyjne pojęcia	162
 7. Zaawansowane transakcje i skrypty	 165
Wprowadzenie	165
Skrypty wielopodpisowe	165
Transakcje P2SH	167
Adresy P2SH	169
Zalety stosowania P2SH	170
Skrypt wypłaty i sprawdzanie poprawności	170

Wyjścia rejestrujące dane (z operatorem RETURN)	171
Blokady oparte na czasie	172
Blokady oparte na czasie na poziomie transakcji (nLocktime)	173
Blokady CLTV	174
Względne blokady oparte na czasie	175
Względne blokady oparte na czasie z użyciem pola nSequence	176
Względne blokady oparte na czasie z operacją CSV	177
Mechanizm Median-Time-Past	178
Zabezpieczanie się przed „celowaniem w opłatę” za pomocą blokad opartych na czasie	179
Skrypty z przepływem sterowania (klauzule warunkowe)	179
Klauzule warunkowe z kodami operacji VERIFY	180
Przepływ sterowania w skryptach	181
Przykładowy złożony skrypt	182
8. Sieć bitcoina	185
Architektura sieci P2P	185
Typy i role węzłów	186
Rozszerzona sieć bitcoina	187
Sieć Bitcoin Relay Network	190
Wykrywanie sieci	190
Kompletne węzły	194
Przesyłanie „zawartości magazynu”	194
Węzły SPV	195
Filtry Blooma	198
Jak działają filtry Blooma?	199
W jaki sposób węzły SPV używają filtrów Blooma?	202
Węzły SPV a prywatność	203
Połączenia szyfrowane i uwierzytelniane	204
Transfer za pomocą sieci Tor	204
Uwierzytelnianie i szyfrowanie w sieci P2P	204
Pule transakcji	205
9. Łańcuch bloków	207
Wprowadzenie	207
Struktura bloku	208
Nagłówki bloku	209
Identyfikatory bloku — skrót nagłówka bloku i wysokość bloku	209
Blok początkowy	210
Łączenie bloków w ich łańcuchu	211
Drzewa skrótów	212
Drzewa skrótów i węzły SPV	218

Testowe łańcuchy bloków bitcoina	218
Testnet — poligon doświadczalny bitcoina	219
Segnet — testnet z obsługą technologii Segregated Witness	220
Regtest — lokalny łańcuch bloków	221
Używanie testowych łańcuchów bloków w trakcie prac programistycznych	222
10. Kopanie i konsensus	223
Wprowadzenie	223
Ekonomia i podaż pieniądza w systemie bitcoina	224
Zdecentralizowane osiąganie konsensusu	226
Niezależne sprawdzanie poprawności transakcji	227
Węzły służące do kopania	228
Łączenie transakcji w bloki	229
Transakcja coinbase	230
Nagrody i opłaty w transakcji coinbase	231
Struktura transakcji coinbase	232
Dane coinbase	233
Tworzenie nagłówka bloku	235
Wykopywanie bloku	236
Algorytm Proof-of-Work	236
Reprezentacja celu	242
Zmiana celu, aby dostosować trudność	242
Udane wykopanie bloku	244
Sprawdzanie poprawności nowego bloku	245
Łączenie bloków i wybieranie łańcuchów	246
Rozgałęzienia łańcucha bloków	247
Kopanie i wyścig w obliczaniu skrótów	254
Rozwiązanie z użyciem dodatkowej wartości nonce	256
Kopalnie	256
Ataki związane z konsensusem	260
Zmienianie reguł osiągania konsensusu	263
Twarde rozgałęzienia	263
Twarde rozgałęzienia: oprogramowanie, sieć, kopanie i łańcuch	264
Podział górników na grupy a poziom trudności	265
Kontrowersyjne twarde rozgałęzienia	266
Miękkie rozgałęzienia	267
Krytyka miękkich rozgałęzień	268
Sygnalizowanie miękkich rozgałęzień za pomocą wersji bloku	269
Sygnalizowanie i aktywowanie zmian w specyfikacji BIP-34	269
Sygnalizowanie i aktywowanie zmian w specyfikacji BIP-9	270
Rozwój oprogramowania zgodnie z konsensusem	272

11. Bezpieczeństwo bitcoina	273
Reguły bezpieczeństwa	273
Bezpieczny rozwój systemów bitcoina	274
Źródło zaufania	275
Dobre praktyki z obszaru zabezpieczeń dla użytkowników	276
Fizyczne przechowywanie bitcoinów	276
Portfele sprzętowe	277
Równoważenie ryzyka	277
Dywersyfikacja ryzyka	277
Wielopodpis i zarządzanie	278
Zachowanie dostępu	278
Wnioski	278
12. Rozwiązania związane z łańcuchem bloków	279
Wprowadzenie	279
Cegielki (podstawowe mechanizmy)	279
Rozwiązania oparte na cegielkach	282
Colored coins	282
Używanie colored coins	283
Emisja colored coins	283
Transakcje z użyciem colored coins	284
Counterparty	287
Kanały płatności i kanały stanowe	287
Kanały stanowe — podstawowe zagadnienia i terminologia	288
Prosty przykładowy kanał płatności	290
Tworzenie kanałów niewymagających zaufania	292
Asymetryczne odwoływalne zobowiązania	295
Kontrakty HTLC	298
Kanały płatności z trasowaniem (Lightning Network)	299
Prosty przykład działania sieci Lightning Network	300
Przesył i trasowanie w sieci Lightning Network	303
Korzyści ze stosowania sieci Lightning Network	304
Wnioski	305

A	Artykuł Satoshi'ego Nakamoto na temat bitcoina	307
B	Operatory, stałe i symbole języka skryptowego transakcji	319
C	Dokumenty BIP	325
D	Mechanizm Segregated Witness	331
E	Bitcore	343
F	Biblioteki pycoin oraz narzędzia ku i tx	347
G	Polecenia z narzędzia Bitcoin Explorer (bx)	355
	Skorowidz	359

Wprowadzenie

Czym jest bitcoin?

Bitcoin to zbiór koncepcji i technologii stanowiących podstawę ekosystemu pieniądza cyfrowego. Jednostki tej waluty, nazywane bitcoinami, służą do przechowywania i przesyłania środków o określonej wartości między uczestnikami sieci bitcoina. Użytkownicy tej sieci komunikują się między sobą (za pomocą protokołu bitcoina) przede wszystkim przez internet, choć używane mogą być także inne sieci. Zestaw protokołów bitcoina, rozpowszechniony jako oprogramowanie o otwartym dostępie do kodu źródłowego, może działać w różnorodnych urządzeniach obliczeniowych, w tym w laptopach i smartfonach, dzięki czemu technologia ta jest łatwo osiągalna.

Użytkownicy mogą przysyłać bitcoiny w sieci, aby wykonywać niemal dowolne operacje, jakie są możliwe z wykorzystaniem tradycyjnych walut. Mogą m.in. kupować i sprzedawać produkty, przysyłać pieniądze ludziom i organizacjom lub udzielać kredytów. Bitcoiny można kupować, sprzedawać i wymieniać na inne waluty w specjalnych kantorach. Bitcoin jest w pewnym sensie doskonałą walutą dla internetu, ponieważ korzystanie z niego odbywa się szybko, bezpiecznie i bez uwzględniania granic.

W odróżnieniu od tradycyjnych walut bitcoiny są w pełni wirtualne. Nie występują fizyczne ani nawet cyfrowe monety w tej walucie. Istnienie monet wynika z transakcji, w których wartość jest przekazywana od nadawcy do odbiorcy. Użytkownicy bitcoinów uzyskują klucze, które pozwalają udowodnić posiadanie bitcoinów w ich sieci. Za pomocą tych kluczy można podpisywać transakcje, aby odblokować wartość i wydać ją, przekazując środki nowemu właścicielowi. Klucze są często przechowywane w cyfrowym portfelu na komputerze lub smartfonie użytkownika. Posiadanie klucza, którym można podpisać transakcję, to jedyny warunek do wydawania bitcoinów, dzięki czemu całkowita kontrola nad środkami pozostaje w rękach każdego użytkownika.

Bitcoiny działają w rozproszonym systemie typu P2P. Dlatego nie istnieje centralny serwer ani punkt kontroli. Bitcoiny są generowane w procesie kopania (ang. *mining*), co polega na konkurowaniu w wyszukiwaniu rozwiązania problemu matematycznego związanego z przetwarzaniem transakcji z użyciem bitcoinów. Każdy uczestnik sieci bitcoinów (czyli każdy użytkownik urządzenia, na którym działa pełny zestaw protokołów bitcoina) może zostać górnikiem, wykorzystując moc obliczeniową komputera do sprawdzania i rejestrowania transakcji. Średnio co 10 minut komuś udaje się potwierdzić transakcje z ostatnich 10 minut, za co dana osoba jest wynagradzana

nowymi bitcoinami. Kopanie bitcoinów prowadzi do decentralizacji działań związanych z emisją waluty i rozliczeniami oraz eliminuje konieczność istnienia banku centralnego.

Protokół bitcoina obejmuje wbudowane algorytmy regulujące przebieg kopania w sieci. Trudność zadań obliczeniowych, jakie górnicy muszą wykonywać, jest dostosowywana dynamicznie. Dlatego jakiś górnik odnosi sukces średnio co 10 minut, niezależnie od tego, ile osób konkuruje ze sobą w danym momencie i ile mocy obliczeniowej jest w to zaangażowane. Protokół zmniejsza też szybkość emisji nowych bitcoinów co cztery lata oraz ogranicza łączną liczbę bitcoinów, jakie zostaną wyemitowane, do stałej wartości wynoszącej niecałe 21 milionów. Dlatego liczba bitcoinów w obiegu ściśle odpowiada przewidywalnej krzywej i do roku 2140 wyniesie blisko 21 milionów. Ponieważ szybkość emisji bitcoinów stale spada, w długim terminie bitcoin jest walutą deflacyjną. Ponadto nie jest możliwa inflacja spowodowana „dodrukiem” nowych pieniędzy ponad poziom oczekiwanej szybkości emisji.

Nazwa „bitcoin” oznacza też protokół, sieć P2P i innowacyjną technologię przetwarzania rozproszonego. Waluta bitcoin to tylko pierwsze zastosowanie tej innowacji. Bitcoin to punkt kulminacyjny dziesięcioleci badań z dziedziny kryptografii i systemów rozproszonych, łączący cztery ważne innowacje w unikatowy i wartościowy sposób. Oto elementy tworzące bitcoina:

- zdecentralizowana sieć P2P (oparta na protokole bitcoina),
- publiczna księga transakcji (łańcuch bloków),
- zestaw reguł służący do niezależnej walidacji transakcji i emisji waluty (są to reguły oparte na konsensusie),
- mechanizm osiągania w środowisku zdecentralizowanym globalnego konsensusu dotyczącego poprawnego łańcucha bloków (algorytm Proof-of-Work).

Ponieważ jestem programistą, traktuję bitcoin jako walutę internetową i jako sieć przekazywania wartości oraz zabezpieczania własności środków cyfrowych za pomocą obliczeń rozproszonych. Jednak bitcoin to coś znacznie więcej, niż może się początkowo wydawać.

Ten rozdział rozpoczynam od objaśnienia wybranych podstawowych koncepcji i pojęć, ponadto omawiam pobieranie niezbędnego oprogramowania oraz opisuję używanie bitcoinów w prostych transakcjach. W dalszych rozdziałach wyjaśniam warstwy technologii, dzięki którym bitcoiny mogły powstać, i analizuję wewnętrzne mechanizmy sieci i protokołu bitcoina.

Waluty cyfrowe przed pojawieniem się bitcoinów

Powstanie wiarygodnych pieniędzy cyfrowych jest ściśle powiązane z osiągnięciami z obszaru kryptografii. Nie jest to zaskoczeniem, jeśli uwzględnić wyzwania związane z używaniem bitów do reprezentowania wartości, którą można wymieniać na towary i usługi. Oto trzy podstawowe pytania każdej osoby akceptującej pieniądze cyfrowe:

1. Czy mogę zaufać, że pieniądze są autentyczne (a nie podrobione)?
2. Czy mogę mieć pewność, że pieniądze cyfrowe mogą zostać wydane tylko raz (jest to problem podwójnego wydatkowania; ang. *double-spending*)?
3. Czy mogę mieć pewność, że nikt inny nie stwierdzi, iż pieniądze należą do niego, a nie do mnie?

Emitenci pieniędzy papierowych nieustannie walczą z fałszerzami, używając coraz bardziej zaawansowanych materiałów i technologii druku. Pieniądze fizyczne łatwo rozwiązują problem podwójnego wydatkowania, ponieważ ten sam banknot nie może znajdować się jednocześnie w dwóch miejscach. Oczywiście — tradycyjne pieniądze często są przechowywane i przekazywane cyfrowo. Wtedy problemy fałszerstw i podwójnego wydatkowania są rozwiązywane dzięki rozliczaniu wszystkich transakcji elektronicznych przez jednostki centralne, mające globalny wgląd w pieniądze będące w obiegu. W przypadku pieniędzy cyfrowych, gdzie nie można wykorzystać wyrafinowanych tuszów lub pasków holograficznych, to kryptografia pozwala zaufać w zasadność roszczeń użytkownika do środków. Konkretnie chodzi o to, że podpisy cyfrowe umożliwiają użytkownikowi podpisywanie środków lub transakcji cyfrowych i udowodnienie posiadania danych środków. Dzięki odpowiedniej architekturze podpisy cyfrowe pozwalają też rozwiązać problem podwójnego wydatkowania.

Gdy pod koniec lat 80. kryptografia stała się bardziej dostępna i zrozumiała, wielu naukowców zaczęło próbować wykorzystać ją do utworzenia walut cyfrowych. W tych wczesnych projektach emitowane były pieniądze cyfrowe oparte zwykle na walutach krajowych lub metalach wartościowych (np. na złocie).

Choć te dawne waluty cyfrowe funkcjonowały poprawnie, były scentralizowane i z tego powodu podatne na ataki ze strony rządów i hakerów. Dla wczesnych walut cyfrowych działała centralna jednostka rozrachunkowa zatwierdzająca w regularnych odstępach czasu wszystkie transakcje (podobnie jak w tradycyjnym systemie bankowym). Niestety w większości sytuacji te nowe waluty cyfrowe stały się obiektem ataków zaniepokojonych rządów i ostatecznie wychodziły z użycia. Niektóre próby kończyły się spektakularnymi katastrofami, np. gdy spółka nadrzędna była nagle likwidowana. Aby zapewnić odporność na interwencje ze strony przeciwników (czy to rządów, czy to organizacji przestępczych), potrzebna była zdecentralizowana waluta cyfrowa, pozwalająca uniknąć powstania jednego punktu podatnego na ataki. Takim systemem jest bitcoin, z natury zdecentralizowany i wolny od centralnej jednostki nadrzędnej, którą można by zaatakować lub złamać.

Historia bitcoina

Bitcoin został wymyślony w 2008 roku w wyniku publikacji artykułu *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*¹ napisanego pod pseudonimem Satoshi Nakamoto (zob. dodatek A). Nakamoto połączył kilka wcześniejszych wynalazków (takich jak protokół b-money i algorytm HashCash), aby zbudować w pełni zdecentralizowany system pieniędzy elektronicznych, który nie jest zależny od jednostki centralnej w zakresie emisji pieniędzy lub zatwierdzania i walidacji transakcji. Najważniejszą innowacją było wykorzystanie rozproszonego systemu obliczeniowego (nazwanego algorytmem Proof-of-Work) do przeprowadzania co 10 minut globalnych „wyborów”, co umożliwiało zdecentralizowanej sieci osiągnięcie *konsensusu* w kwestii stanu transakcji. Ten model w elegancki sposób rozwiązuje problem podwójnego wydatkowania (polegający na tym, że jednostkę waluty można wydać dwukrotnie). Wcześniej było to słabością waluty cyfrowej, obchodzoną przez rozliczanie wszystkich transakcji za pośrednictwem centralnej jednostki rozliczeniowej.

Sieć bitcoin powstała w 2009 roku na podstawie opublikowanej przez Nakamoto wzorcowej implementacji, poprawianej później przez wielu innych programistów. Moc obliczeniowa dostępna dla algorytmu Proof-of-Work (związanego z kopaniem), który zapewnia bezpieczeństwo i odporność

¹ *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*, Satoshi Nakamoto (<https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>).

bitcoina na ataki, wzrosła wykładniczo i obecnie przekracza łączną moc obliczeniową najszybszych superkomputerów świata. Wartość rynkowa bitcoinów okresowo przekraczała 20 mld dolarów (zależy to od kursu wymiany bitcoinów na dolary). Największa z dotychczas przetwarzanych w sieci transakcji była warta 150 mln dolarów, które zostały przesłane natychmiastowo i rozliczone bez żadnych opłat.

Satoshi Nakamoto wycofał się z życia publicznego w kwietniu 2011 roku, przekazując aktywnej grupie wolontariuszy odpowiedzialność za rozwijanie kodu i sieci. Tożsamość osoby lub osób stojących za bitcoinem jest do tej pory nieznana. Jednak ani Satoshi Nakamoto, ani nikt inny nie sprawuje jednostkowej kontroli nad systemem bitcoina. System ten działa na podstawie w pełni jawnych reguł matematycznych, oprogramowania o otwartym dostępie do kodu źródłowego i konsensusu między użytkownikami sieci. Samo powstanie bitcoina jest przełomowym osiągnięciem, które doprowadziło do powstania nowego obszaru nauki w dziedzinach obliczeń rozproszonych, ekonomii i ekonometrii.

Rozwiązanie problemu obliczeń rozproszonych

Pomysł Sathoshiego Nakamoto jest praktycznym i nowatorskim rozwiązaniem problemu obliczeń rozproszonych, znanego jako problem bizantyjskich generałów. Dotyczy on próby uzgodnienia działań lub stanu systemu przez wymianę informacji w zawodnej i podatnej na ataki sieci. Rozwiązanie Nakamoto, który wykorzystał dowód pracy (ang. *Proof-of-Work*) do uzgadniania konsensusu *bez centralnej zaufanej jednostki*, stanowi przełom w obliczeniach rozproszonych i ma wiele zastosowań niezwiązanych z walutami. Można się nim posługiwać do osiągnięcia konsensusu w zdecentralizowanych sieciach, aby zapewniać wiarygodność wyborów, loterii, rejestrów środków, poświadczeń cyfrowych itd.

Zastosowania bitcoina, jego użytkownicy i ich historie

Bitcoin to prawdziwa innowacja, jeśli chodzi o technologię pieniądza. W swej istocie pieniądze ułatwiają wymianę wartości między ludźmi. Dlatego aby w pełni zrozumieć bitcoina i jego zastosowania, przeanalizuję go z perspektywy użytkowników tej waluty. Wszystkie wymienione tu osoby i ich historie ilustrują konkretny przypadek użycia (lub kilka takich przypadków). Te historie będą się w książce powtarzać.

Handel produktami o małej wartości w Ameryce Północnej

Alice mieszka w regionie Bay Area w północnej Kalifornii. Usłyszała o bitcoinie od zainteresowanego technologiami znajomego i chce zacząć korzystać z tej waluty. Zobaczysz, jak Alice poznaje bitcoiny, kupuje je, a następnie wydaje w celu zakupu kubka kawy w kawiarni Bob's Cafe w Palo Alto. W ramach tej historii poznasz oprogramowanie, kantory i podstawowe transakcje z perspektywy klienta sklepu.

Handel produktami o dużej wartości w Ameryce Północnej

Carol jest właścicielką galerii w San Francisco. Sprzedaje drogie obrazy za bitcoiny. W tej historii poznasz zagrożenie atakiem przez konsensus na poziomie 51%, wymierzonym w sprzedawców drogich towarów.

Kontrakty zagraniczne

Robert, właściciel kawiarni w Palo Alto, tworzy nową witrynę. Zatrudnił indyjskiego programistę stron internetowych Gopesh, który mieszka w Bangalore w Indiach. Gopesh zgodził się na zapłatę w bitcoinach. W tej historii zapoznasz się z używaniem bitcoinów w kontekście outsourcingu, usług kontraktowych i przelewów międzynarodowych.

Sklep internetowy

Gabriel jest przedsiębiorczym nastolatkiem z Rio de Janeiro prowadzącym mały sklep internetowy, w którym sprzedaje koszulki, kubki i naklejki z rysunkami bitcoinów. Gabriel jest zbyt młody, by posiadać konto w banku, ale jego rodzice zachęcają go do przedsiębiorczości.

Datki na organizacje charytatywne

Eugenia jest dyrektorem filipińskiej instytucji charytatywnej działającej na rzecz dzieci. Niedawno odkryła bitcoiny i chce używać ich, aby dotrzeć do nowej grupy zagranicznych i lokalnych sponsorów. Interesuje się też możliwością wykorzystania bitcoinów do szybkiego przysyłania środków w miejsca, gdzie są one potrzebne. W tej historii zobaczysz, jak wykorzystać bitcoiny do globalnych zbiorok niezależnych od walut i granic oraz jak dzięki ogólnie dostępnej księdze zapewnić przejrzystość działań organizacji charytatywnych.

Import i eksport

Mohammed jest importerem elektroniki z Dubaju. Chce wykorzystać bitcoiny do zakupu elektroniki ze Stanów Zjednoczonych i Chin oraz importowania towarów do Zjednoczonych Emiratów Arabskich, aby przyspieszyć proces płatności za importowane dobra. W tej historii zobaczysz, w jaki sposób bitcoiny mogą być używane do dokonywania dużych międzynarodowych płatności za fizyczne towary w handlu B2B.

Kopanie bitcoinów

Jing studiuje inżynierię komputerową w Szanghaju. Jing, wykorzystując umiejętności inżynierskie, zbudował platformę do kopania bitcoinów, aby zapewniła mu dodatkowy dochód. W tej historii poznasz „przemysłowe” podstawy bitcoina — wyspecjalizowany sprzęt służący do zabezpieczania sieci bitcoina i generowania nowych pieniędzy.

Każda z tych historii jest oparta na rzeczywistych ludziach i branżach, które obecnie używają bitcoinów do tworzenia nowych rynków, nowych przemysłów i innowacyjnych rozwiązań globalnych problemów ekonomicznych.

Pierwsze kroki

Bitcoin to protokół, który może być używany poprzez obsługującą go aplikację kliencką. Portfel bitcoina to najczęściej używany interfejs systemu bitcoina (podobnie jak przeglądarka to najczęściej stosowany interfejs dla protokołu HTTP). Istnieje wiele implementacji i rodzajów takich portfeli, podobnie jak jest wiele rodzajów przeglądarek (np. Chrome, Safari, Firefox i Internet Explorer). I podobnie jak każdy ma ulubione (Mozilla Firefox, super!) i nieulubiane przeglądarki (Internet Explorer, fe!), tak portfele bitcoina różnią się ze względu na jakość, wydajność, bezpieczeństwo, prywatność i niezawodność. Istnieje też wzorcowa implementacja protokołu bitcoina obejmująca portfel. Jej nazwa to Satoshi Client lub Bitcoin Core, a implementacja ta jest oparta na pierwotnym rozwiązaniu napisanym przez Satoshiego Nakamotę.

Wybór portfela bitcoina

Portfele to jedne z najaktywniej rozwijanych aplikacji w ekosystemie bitcoina. W tym obszarze panuje duża konkurencja i choć prawdopodobnie właśnie tworzony jest nowy portfel, niektóre tego typu narzędzia z zeszłego roku nie są już rozwijane. Wiele portfeli jest przeznaczonych dla konkretnych platform lub zastosowań. Niektóre są lepiej dostosowane do początkujących, natomiast inne udostępniają wiele funkcji dla zaawansowanych użytkowników. Wybór portfela to wysoce subiektywna kwestia, zależna od planowanego zastosowania i doświadczenia. Dlatego nie da się polecić konkretnej marki lub projektu portfela. Można jednak skategoryzować portfele według platform i funkcji oraz w przejrzysty sposób przedstawić ich różne typy. Co lepsze, przenoszenie pieniędzy między portfelami jest łatwe, tanie i szybkie, dlatego warto wypróbować kilka takich narzędzi w celu znalezienia tego, które spełnia Twoje potrzeby.

Portfele według platform można skategoryzować w następujący sposób:

Portfele desktopowe

Portfel desktopowy był pierwszym typem portfela opracowanym jako implementacja wzorcowa. Wielu użytkowników korzysta z takich portfeli z powodu funkcji, jakie oferuje, autonomii i kontroli. Używanie systemów operacyjnych ogólnego użytku, takich jak Windows i Mac OS, ma jednak wady związane z bezpieczeństwem, ponieważ systemy te są często niezabezpieczone i źle skonfigurowane.

Portfele mobilne

Portfele mobilne są najpopularniejszym typem tego rodzaju narzędzi. Działają w systemach operacyjnych smartfonów (np. Apple iOS lub Android) i często stanowią doskonały wybór dla nowych użytkowników. Wiele takich portfeli jest projektowanych pod kątem prostoty i łatwości użycia, jednak istnieją też bogate w funkcje portfele mobilne dla zaawansowanych użytkowników.

Portfele internetowe

Portfele internetowe są dostępne z poziomu przeglądarki i przechowują portfel użytkownika na niezależnym serwerze, co upodabnia je do systemów poczty elektronicznej. W niektórych usługach tego typu stosowany jest kod kliencki działający w przeglądarce użytkownika. Ten kod kontroluje klucze bitcoina należące do użytkownika. Jednak w większości takich portfeli działa kompromisowe rozwiązanie — narzędzie przejmuje kontrolę nad należącymi do użytkownika kluczami bitcoina w zamian za łatwość użytkowania portfela. Przechowywanie bitcoinów o dużej wartości w systemach niezależnych firm nie jest zalecane.

Portfele sprzętowe

Portfele sprzętowe to urządzenia obsługujące bezpieczny, niezależny portfel za pomocą wyspecjalizowanego sprzętu. Takie portfele działają z użyciem portu USB i przeglądarki desktopowej lub komunikacji NFC i urządzeń mobilnych. Dzięki obsłudze wszystkich operacji związanych z bitcoinami za pomocą wyspecjalizowanego sprzętu te portfele są uznawane za bardzo bezpieczne i nadają się do przechowywania bitcoinów o dużej wartości.

Portfele papierowe

Klucze kontrolujące bitcoiny można też wydrukować na potrzeby ich długoterminowego przechowywania. Są to tak zwane portfele papierowe, choć czasem używane są inne materiały (drewno, metal itd.). Portfele papierowe to prosty technologicznie, ale bardzo bezpieczny sposób długoterminowego przechowywania bitcoinów. Przechowywanie bitcoinów w trybie offline jest też czasem nazywane składowaniem „w chłodni”.

Inny sposób kategoryzowania portfeli bitcoina opiera się na poziomie autonomii i sposobie interakcji z siecią bitcoina:

Kompletny klient

Kompletny klient charakteryzuje się przechowywaniem całej historii transakcji (wszystkich transakcji przeprowadzonych kiedykolwiek przez dowolnego użytkownika), zarządzaniem portfelami i możliwością bezpośredniego inicjowania transakcji w sieci bitcoina. Kompletny klient obsługuje wszystkie aspekty protokołu oraz może niezależnie przeprowadzać walidację całego łańcucha bloków i dowolnych transakcji. Taki klient zużywa dużo zasobów komputera (np. ponad 125 GB miejsca na dysku i 2 GB pamięci RAM), ale zapewnia całkowitą autonomię i niezależne weryfikowanie transakcji.

Prosty klient

Prosty klient, nazywany też klientem **SPV** (ang. *Simple Payment Verification*), łączy się z opisanymi wcześniej kompletnymi klientami, aby uzyskać informacje o transakcjach, jednak przechowuje portfel użytkownika lokalnie i niezależnie tworzy transakcje, sprawdza ich poprawność i przesyła je. Proste klienty bezpośrednio komunikują się z siecią bitcoina (nie korzystają z pośredników).

Klient z niezależnym interfejsem API

Taki klient komunikuje się z siecią bitcoina za pomocą systemu niezależnych interfejsów API, a nie bezpośrednio. Portfel może być wtedy przechowywany u użytkownika lub na niezależnych serwerach, przy czym wszystkie transakcje odbywają się z udziałem niezależnego pośrednika.

Uwzględniając oba sposoby kategoryzowania, wiele portfeli można przypisać do kilku grup. Najczęściej spotykane kategorie to pełny klient desktopowy, prosty portfel mobilny i portfel internetowy z niezależnym interfejsem. Granice między kategoriami często się zacierają, ponieważ wiele portfeli działa na różnych platformach i może komunikować się z siecią w rozmaity sposób.

Na potrzeby tej książki przedstawiam używanie różnych dostępnych do pobrania klientów bitcoina — od implementacji wzorcowej (Bitcoin Core) po portfele mobilne i internetowe. Niektóre przykłady wymagają użycia narzędzia Bitcoin Core, który oprócz tego, że jest kompletnym klientem, udostępnia interfejsy API do usług związanych z portfelem, siecią i transakcjami. Jeśli planujesz zapoznać się z interfejsami programowymi systemu bitcoina, będziesz potrzebował narzędzia Bitcoin Core lub jednego z innych klientów (zob. punkt „Inne klienty, biblioteki i pakiety narzędzi”).

Szybkie wprowadzenie

Alice, którą poznałeś w punkcie „Zastosowania bitcoina, jego użytkownicy i ich historie”, nie ma wiedzy technicznej i dopiero niedawno dowiedziała się o bitcoinach od swojego przyjaciela Joego. Na przyjęciu Joe entuzjastycznie objaśnia działanie bitcoinów wszystkim osobom i demonstruje, jak posługiwać się tą walutą. Alice zaintrygowana pyta, jak może zacząć korzystać z bitcoinów. Joe wyjaśnia, że dla początkujących najlepszy jest portfel mobilny i poleca kilka swoich ulubionych narzędzi tego typu. Alice pobiera narzędzie Mycelium na Androida i instaluje je w telefonie.

Gdy Alice pierwszy raz uruchamia Mycelium, narzędzie to (podobnie jak wiele portfeli bitcoinów) automatycznie tworzy nowy portfel. Alice widzi ten portfel na ekranie, co przedstawia rysunek 1.1 (uwaga: *nie* przesyłaj bitcoinów pod ten przykładowy adres, ponieważ zostaną one na zawsze utracone).

Rysunek 1.1. Portfel mobilny Mycelium

Najważniejszą informacją na tym ekranie jest *adres bitcoin* należący do Alice. Na ekranie ma on postać długiego łańcucha liter i cyfr: 1Cdid9KFAaatwczBwBttQcwXYCpVK8h7FK. Obok tego adresu znajduje się kod QR. Jest to odmiana kodu kreskowego zawierającego te same informacje w formacie możliwym do zeskanowania za pomocą aparatu smartfona. Kod QR to kwadrat ze wzorem z czarnych i białych kropek. Alice może skopiować adres bitcoin lub kod QR do schowka, dotykając kod QR lub przycisk *Receive*. W większości portfeli dotknięcie kodu QR powoduje też powiększenie go, dzięki czemu można go łatwiej zeskanować za pomocą aparatu smartfona.

Adresy bitcoin rozpoczynają się od cyfry 1 lub 3. Podobnie jak adresy e-mail mogą być one udostępniane innym użytkownikom, którzy mogą za pomocą tych adresów przesyłać bitcoiny bezpośrednio do portfela odbiorcy. W kontekście bezpieczeństwa w adresach bitcoin nie ma żadnych poufnych danych. Adres ten możesz zamieścić w dowolnym miejscu, nie narażając konta na niebezpieczeństwo. W odróżnieniu od adresów e-mail możesz tworzyć nowe adresy bitcoin tak często, jak masz na to ochotę, a wszystkie te adresy spowodują przesyłanie środków do Twojego portfela. Wiele niedawno powstałych portfeli automatycznie tworzy nowy adres dla każdej transakcji, aby zmaksymalizować prywatność. Portfel to zbiór adresów i kluczy odblokowujących dostępne środki.

Alice może teraz zacząć otrzymywać środki. Jej portfel losowo generuje klucz prywatny (opisany szczegółowo w punkcie „Klucze prywatne”) wraz z powiązaniem adresem bitcoin. Na tym etapie adres bitcoin nie jest znany w sieci bitcoina ani zarejestrowany w systemie bitcoina. Ten adres to liczba powiązana z kluczem, za pomocą którego Alice kontroluje dostęp do środków. Adres jest generowany niezależnie przez portfel bez powiadamiania o tym innych usług ani rejestrowania się w nich. W większości portfeli nie istnieje związek między adresem bitcoin a zewnętrznymi identyfikowalnymi informacjami na temat tożsamości użytkownika. Do momentu, w którym adres jest wskazywany jako odbiorca wartości w transakcji w księdze, jest on tylko jednym z wielu możliwych poprawnych adresów w świecie bitcoina. Dopiero po powiązaniu adresu z transakcją staje się on jednym ze znanych adresów w sieci.

Alice może teraz zacząć korzystać z nowego portfela.

Pozyskiwanie pierwszego bitcoina

Pierwszym i często najtrudniejszym zadaniem dla nowych użytkowników jest pozyskanie bitcoinów. W odróżnieniu od innych walut obcych nie da się na razie kupić bitcoinów w banku lub kantorze.

Transakcje z użyciem bitcoinów są nieodwracalne. Większość transakcji w sieciach obsługujących płatności elektroniczne, np. przy użyciu kart kredytowych, kart debetowych, systemu PayPal i kont bankowych, jest odwracalna. To stanowi dla sprzedawcy bitcoinów wysokie ryzyko: kupujący może wycofać płatność elektroniczną po otrzymaniu bitcoinów, w ten sposób oszukując sprzedawcę. Aby ograniczyć to ryzyko, firmy pozwalające kupować bitcoiny przy użyciu tradycyjnych płatności elektronicznych zwykle sprawdzają tożsamość kupującego i jego wiarygodność kredytową, co może zająć kilka dni lub tygodni. Dla nowego użytkownika oznacza to, że nie może on od razu zakupić bitcoinów za pomocą karty kredytowej. Jednak odrobina cierpliwości i twórczego myślenia pozwalają rozwiązać ten problem.

Oto kilka metod na pozyskanie bitcoinów przez nowych użytkowników:

- Znajdź znajomego, który posiada bitcoiny, i zakup je bezpośrednio od niego. Wielu użytkowników bitcoinów zaczyna w ten sposób. Jest to najmniej skomplikowany sposób. Jednym ze sposobów na spotkanie właścicieli bitcoinów jest udział w lokalnych spotkaniach meetupowych ogłaszanych w serwisie Meetup.com².

---

² <https://www.meetup.com/>.

- Posłuż się katalogiem takim jak localbitcoins.com³, aby znaleźć sprzedawcę w swojej okolicy w celu osobistego zakupu bitcoinów za gotówkę.
- Zarób bitcoiny, sprzedając za nie produkty lub usługi. Jeśli jesteś programistą, możesz sprzedać swoje umiejętności programistyczne. Jeżeli jesteś fryzjerem, możesz kogoś uczesać za bitcoiny.
- Użyj bankomatu z bitcoinami w swoim mieście. Takie bankomaty to maszyny, które przyjmują gotówkę i przesyłają bitcoiny do portfela bitcoinów na smartfonie. Poszukaj takiej maszyny za pomocą mapy internetowej ze strony Coin ATM Radar⁴.
- Posłuż się wymieniającym bitcoiny kantorem powiązanim z Twoim rachunkiem bankowym. Obecnie w wielu państwach dostępne są kantory, które umożliwiają sprzedającym i kupującym wymianę bitcoinów na lokalną walutę. W serwisach wyświetlających kursy wymiany (np. w serwisie BitcoinAverage⁵) często dostępne są listy kantorów dla poszczególnych walut.

Jedną z zalet bitcoinów, w porównaniu z innymi systemami płatności, jest to, że odpowiednio używane zapewniają użytkownikom znacznie więcej prywatności. Pozyskiwanie, przechowywanie i wydawanie bitcoinów nie wymaga ujawniania poufnych informacji i danych osobowych osobom trzecim. Jednak tam, gdzie bitcoiny stykają się z tradycyjnymi systemami (np. w kantorach), często obowiązują regulacje krajowe i międzynarodowe. Aby wymienić bitcoiny na walutę krajową, często trzeba przedstawić dowód tożsamości i informacje z banku. Użytkownicy powinni wiedzieć, że po powiązaniu adresu bitcoin z danymi osobowymi wszystkie transakcje z użyciem tego adresu łatwo można zidentyfikować i prześledzić. Jest to jeden z powodów, dla których wielu użytkowników decyduje się utrzymywać specjalne konta do wymiany walut niepowiązane ze swoimi portfelami.

Alice zapoznała się z bitcoinami dzięki przyjacielowi, dlatego może w łatwy sposób pozyskać swoje pierwsze bitcoiny. Zobacz teraz, w jaki sposób Alice może kupić bitcoiny od swojego przyjaciela Joego i jak Joe może przesłać środki do portfela przyjaciółki.

Określanie aktualnej ceny bitcoinów

Zanim Alice kupi bitcoiny od Joego, osoby te muszą uzgodnić *kurs wymiany* bitcoinów na dolary amerykańskie. Pojawia się wtedy pytanie często zadawane przez osoby dopiero zapoznające się z bitcoinami: „Kto ustala cenę bitcoinów?”. Krótka odpowiedź jest taka, że robi to rynek.

Bitcoin, podobnie jak większość innych walut, mają *płynny kurs wymiany*. To oznacza, że wartość bitcoina w stosunku do innych walut zmienia się zgodnie z popytem i podażą na różnych rynkach, na których handluje się tymi walutami. Na przykład „cena” bitcoinów w dolarach amerykańskich jest obliczana na każdym rynku na podstawie ostatniej transakcji. Dlatego cena błyskawicznie zmienia się kilka razy na minutę. Serwisy zajmujące się wyceną agregują ceny z kilku rynków i obliczają ważoną wolumenem średnią, reprezentującą na szerokim rynku kurs wymiany dla pary walutowej (np. BTC/USD).

³ <https://localbitcoins.com/>.

⁴ <https://coinatmradar.com/>.

⁵ <https://bitcoinaverage.com/>.

Istnieją setki aplikacji i witryn, które udostępniają aktualny kurs wymiany. Oto kilka najpopularniejszych serwisów tego typu:

*Bitcoin Average*⁶

W tej witrynie znajdziesz prostą ważoną wolumenem średnią dla poszczególnych walut.

*CoinCap*⁷

W tym serwisie podana jest kapitalizacja rynku i kursy wymiany dla setek kryptowalut, w tym dla bitcoinów.

*Chicago Mercantile Exchange Bitcoin Reference Rate*⁸

Tu znajdziesz kurs referencyjny, który może być stosowany przez instytucje i w kontraktach. Jest on podawany przez CME w ramach danych dla inwestorów.

Oprócz tego, że dostępne są różne witryny i aplikacje podające kurs, większość portfeli automatycznie przelicza bitcoiny na inne waluty. Joe używa swojego portfela, aby automatycznie ustalić cenę przed przesłaniem bitcoinów do Alice.

Przesyłanie i otrzymywanie bitcoinów

Alice zdecydowała się kupić bitcoiny za 10 dolarów, aby nie ryzykować zbyt dużo pieniędzy na poznanie nowej technologii. Płaci Joemu 10 dolarów w gotówce, otwiera portfel Mycelium i wybiera opcję *Receive*. W efekcie wyświetla się kod QR z pierwszym należącym do Alice adresem bitcoin.

Joe w swoim smartfonie wybiera opcję *Send*, po czym pojawił się ekran z dwoma polami:

- miejscem na docelowy adres bitcoin,
- miejscem na kwotę w bitcoinach (BTC) lub lokalnej walucie (USD).

W polu przeznaczonym na adres bitcoin znajduje się mała ikona wyglądająca jak kod QR. Umożliwia to Joemu zeskanowanie kodu kreskowego za pomocą aparatu smartfona, dzięki czemu nie trzeba wpisywać adresu bitcoin Alice (który jest dość długi i skomplikowany). Joe klika ikonę kodu QR i włącza aparat, po czym skanuje kod QR ze smartfona Alice.

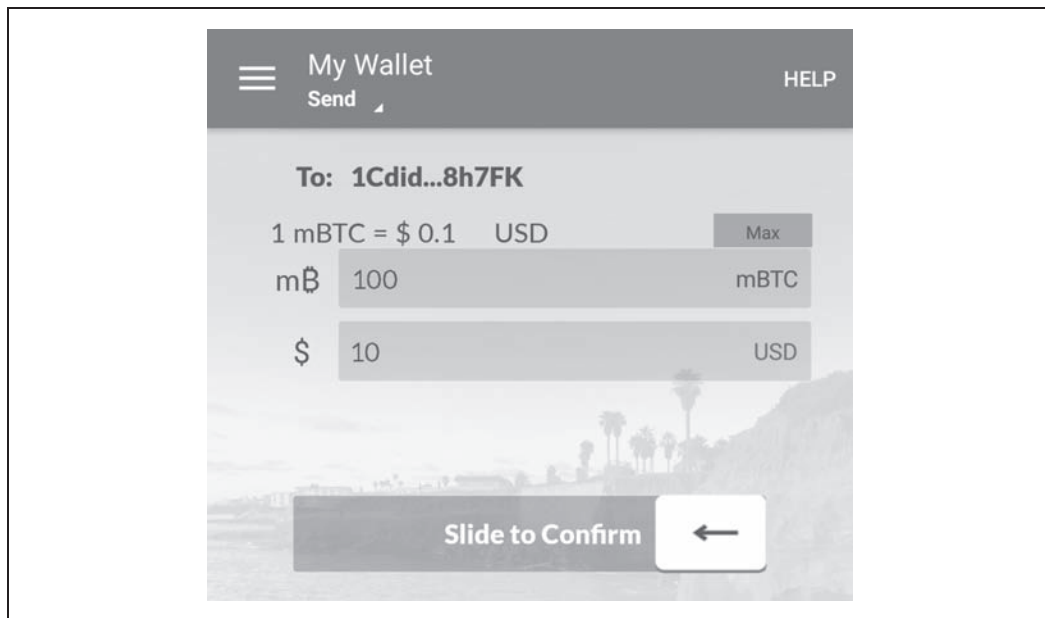
W smartfonie Joego w polu odbiorcy pojawia się adres bitcoin Alice. Joe wprowadza kwotę 10 dolarów, a portfel przelicza ją, pobierając najnowszy kurs wymiany z serwisu internetowego. W tym czasie kurs wymiany wynosi 100 dolarów za bitcoin, tak więc 10 dolarów jest równe 0,10 bitcoina (BTC) lub 100 milibitcoinów (mBTC), co widać na zrzucie ilustrującym portfel Joego (zob. rysunek 1.2).

---

⁶ <https://bitcoinaverage.com/>.

⁷ <http://coincap.io/>.

⁸ <http://www.cmegroup.com/trading/cf-bitcoin-reference-rate.html>.

Rysunek 1.2. Ekran wysyłania środków w portfelu mobilnym Airbitz

Joe dokładnie upewnia się, że wprowadził poprawną kwotę, ponieważ za chwilę prześle środki, a pomyłki są nieodwracalne. Po dokładnym sprawdzeniu adresu i kwoty wciska przycisk *Send*, aby zrealizować transakcję. Portfel mobilny Joego generuje transakcję, w której 0,10 BTC jest przesyłane na adres podany przez Alice. Środki te pochodzą z portfela Joego, a transakcja jest podpisana kluczami prywatnymi tej osoby. W ten sposób do sieci bitcoina trafiają informacje, że Joe autoryzował transfer wartości na nowy adres Alice. Gdy transakcja jest przesyłana protokołem P2P, szybko rozprzestrzenia się po sieci bitcoina. W mniej niż sekundę większość mających wiele połączeń węzłów sieci otrzymuje informacje o transakcji i po raz pierwszy otrzymuje adres Alice.

W tym czasie portfel Alice cały czas śledzi transakcje publikowane w sieci bitcoina, oczekując na te, które pasują do adresów z jej portfeli. Kilka sekund po tym, jak transakcja została wysłana z portfela Joego, portfel Alice informuje o otrzymaniu 0,10 BTC.

Potwierdzenia

Początkowo portfel Alice wyświetla transakcję od Joego jako niezatwierdzoną. To oznacza, że transakcja została rozesłana po sieci, ale nie została jeszcze zarejestrowana w księdze transakcji (nazywanej łańcuchem bloków). Aby transakcja została zatwierdzona, musi zostać umieszczona w bloku i dodana do łańcucha bloków, co odbywa się średnio co 10 minut. W terminologii z tradycyjnego świata finansów jest to proces *rozliczania*. Więcej informacji na temat rozsyłania, walidacji i rozliczania (zatwierdzania) transakcji w bitcoinach znajdziesz w rozdziale 10.

Alice jest teraz dumną posiadaczką 0,10 BTC, które może wydać. W następnym rozdziale przyjrzyj się jej pierwszemu zakupowi z użyciem bitcoinów oraz znajdziesz szczegółowe omówienie technologii związanych z transakcjami i ich rozsyłaniem.

A

- adres, 21
  - bitcoin, 90, 162
  - P2SH, 21, 105, 169
  - vanity, 106
- adresy wielopodpisowe, 105
- algorytm
  - ECD, 160
  - podpisywania, 340
  - Proof-of-Work, 236
- API, 70
- architektura sieci P2P, 185
- asymetryczne odwoływalne zobowiązania, 295
- ataki związane z konsensusem, 260

B

- badanie bloków, 73
- Base58, 91
- Base58Check, 91
- bezpieczeństwo, 273
  - adresów vanity, 110
  - dobre praktyki, 276
  - reguły, 273
  - rozwoju systemów, 274
- biblioteka, 77
  - Bitcore, 343
  - pycoin, 347
- BIND, 192
- BIP, Bitcoin Improvement Proposal, 21, 325
- BIP-32, 117
- BIP-34, 269
- BIP-39, 118, 121, 125

- BIP-44, 117
- BIP-9, 270
- bitcoin, 21, 31
- Bitcoin Core
  - API, 70
  - dekodowanie transakcji, 72
  - implementacja, 60
  - konfiguracja, 62
  - konfigurowanie węzła, 66
  - pliki wykonywalne, 64
  - sprawdzanie transakcji, 72
  - stan klienta, 71
  - uruchamianie węzła, 65
  - wybór wersji, 61
- Bitcoin Explorer, 355
- Bitcore, 343
- blok, 21, 207
  - identyfikatory, 209
  - łańcuch, 279
  - łączenie, 211, 246
  - nagłówki, 209
  - początkowy, 21, 210
  - rozgałęzienia łańcucha, 247
  - sprawdzanie poprawności, 245
  - struktura, 208
  - testowe łańcuchy, 218
  - tworzenie nagłówka, 235
  - udane wykopanie, 244
  - wykopywanie, 236
- blokada
  - CLTV, 174
  - oparte na czasie, 22, 172, 175, 177
  - z użyciem skrótu, 22
- błąd w wykonywaniu operacji, 166

C

- cegiełki, 279
- cel, 22, 242
  - określający poziom trudności, 22
- celowanie w opłatę, 179
- cena, 40
- coinbase, 22
- colored coins, 22, 282
- counterparty, 287

D

- dane coinbase, 233
- dekodowanie transakcji, 72
- dobrze praktyki
  - zabezpieczenia dla użytkowników, 276
  - związane z portfelami, 119
- dotatkowa wartość nonce, 22
- dokumenty BIP, 325
- dowód pracy, 22
- drzewo skrótów, 23, 212, 218
- dywersyfikacja ryzyka, 277
- dzielenie wartości, 313

E

- ECDSA, 23, 155, 160
- ekonomia, 224
- EVM, Ethereum Virtual Machine, 287

F

- filtry Blooma, 198
- fizyczne przechowywanie bitcoinów, 276
- format
  - Base58Check, 96, 97
  - WIF, 23
- formaty
  - kluczy prywatnych, 95
  - kluczy publicznych, 97
- formy transakcji, 48
- FPGA, 254
- funkcje pakietu Bitcore, 343

G

- generowanie
  - adresów vanity, 107
  - klucza publicznego, 88

- kluczy publicznych, 121
- prywatnych kluczy podrzędnych, 128
- publicznych kluczy podrzędnych, 130
- zabezpieczone kluczy podrzędnych, 132
- górniki, 23, 265

H

- hasło opcjonalne, 125
- HD, Hierarchical Deterministic, 26
- historia, 33
- HTLC, Hash Time Lock Contract, 23, 298

I

- identyfikatory
  - bloku, 209
  - transakcji, 339
- implementacja
  - Bitcoin Core, 60
  - wzorcową, 59
- indeks bazy danych, 68
- interfejs API, 70, 74

J

- język Script, 149

K

- kanały
  - niewymagające zaufania, 292
  - płatności, 23, 287, 290
  - płatności z trasowaniem, 299
  - stanowe, 287, 288
- Key Utility, 347
- klauzule warunkowe, 179
- klienci, 77
- klucz, 81
  - formaty, 95
  - generowanie, 88
  - obsługa w Pythonie, 101
  - podrzędny, 128
  - prywatny, 23, 83
  - publiczny, 82, 85
  - rozszerzony, 129
  - skompresowany, 97
- kod
  - operacji, 23
  - QR, 45

kodowanie Base58, 91
kody mnemoniczne, 118
kompletność w sensie Turinga, 23
konfigurowanie
    Bitcoin Core, 62
    węzła, 66
konsensus, 24, 223, 260
    ataki, 260
    rozwoj oprogramowania, 272
    zmienianie reguł, 263
kontrakty HTLC, 298
kopalnie, 256
    P2P, 259
    zarządzane, 258
kopanie, 223, 254
    bitcoinów, 53
    bloków transakcji, 54
    w ramach kopalni, 24
korzeń drzewa skrótów, 24
kryptografia, 82, 87
krytyka miękkich rozgałęzień, 268
krzywa eliptyczna, 86
KYC, Know Your Customer, 24

L

LevelDB, 24
LIFO, Last-In-First-Out, 151
Lightning Network, 24, 299
    przesył, 303
    trasowanie, 303

Ł

łańcuch
    bloków, 24, 207, 218, 279
    transakcji, 46
łączenie
    bloków, 211, 246
    transakcji w bloki, 229
    wartości, 313

M

mechanizm
    Median-Time-Past, 178
    Segregated Witness, 331
miękkie rozgałęzienie, 24, 333
mnemoniczne słowa kodowe, 121

N

nagłówek bloku, 209
nagroda, 24
    w transakcji, 231
narzędzie
    Bitcoin Explorer, 355
    Key Utility, 347
    Transaction Utility, 353
nieaktualny blok, 24
niekompletność w sensie Turinga, 150

O

obliczanie skrótów, 254
obliczenia, 314
    rozproszone, 34
obsługa
    adresów, 101
    kluczy, 101
    portfeli, 115
    technologii Segregated Witness, 220
odzyskiwanie pamięci, 311
określanie aktualnej ceny, 40
OP_RETURN, 25
opcja txindex, 68
operacja
    CHECKMULTISIG, 166
    CSV, 177
    VERIFY, 180
operatory, 319
opłaty, 25
    transakcyjne, 145, 231
osiąganie konsensusu, 226, 263
osierocone transakcje, 25
otrzymywanie bitcoinów, 41

P

P2P, peer-to-peer, 185
    sieć rozszerzona, 187
    szyfrowanie, 204
    uwierzytelnianie, 204
    węzły, 186
P2PKH, Pay to PubKey Hash, 25, 154
P2SH, Pay to Script Hash, 25, 167, 337
P2WPKH, Pay to Witness Public Key Hash, 25,
    334–337
P2WSH, Pay to Witness Script Hash, 25, 335–338

- pakiet Bitcore, 343
- pakiety narzędzi, 77
- podaż pieniądza, 224
- podpisy cyfrowe, 155
- podwójne wydatkowanie, 25
- podział górników na grupy, 265
- pole z czasem blokady, 25
- polecenia Bitcoin Explorer, 355
- połączenia szyfrowane, 204
- portfele, 26, 115
  - deterministyczne, 117
  - dobre praktyki, 119
  - HD, 262, 117, 126
  - niedeterministyczne, 116
  - papierowe, 26, 111
  - sprzętowe, 26, 277
  - stosowane technologie, 121
  - struktura drzewiasta, 135
  - używanie, 119
- potwierdzenia, 26, 42
- POW, Proof-of-Work, 54
- pozyskiwanie bitcoinów, 39
- problem
  - bizantyjskich generałów, 26
  - obliczeń rozproszonych, 34
- Proof-of-Stake, 26
- protokół
  - HD, 26
  - Open Assets, 26
  - Segregated Witness, 27
- prywatność, 203, 313
- przechowywanie w trybie offline, 27
- przepływ sterowania, 181
- przesyłanie bitcoinów, 41
- pula transakcji, 27, 205
- Python
  - obsługa kluczy i adresów, 101

R

- Regtest, 221
- reguły
  - bezpieczeństwa, 273
  - utrzymywania konsensusu, 27
- reprezentacja celu, 242
- RIPEMD-160, 27
- role węzłów, 186
- rozgałęzienie, 27
  - kontrowersyjne, 266
  - łańcucha bloków, 247–253

- miękkie, 267
- twarde, 263
- sygnalizowanie, 269
- rozwiązania oparte na cegiełkach, 282
- równoważenie ryzyka, 277
- RPC, Remote Procedure Call, 75
- ryzyko
  - dywersyfikacja, 277
  - równoważenie, 277

S

- Satoshi, 27
- Satoshi Nakamoto, 27
- Script, 149
- segnet, 220
- Segregated Witness, 220, 331
- segwit, 336
- serializowanie
  - podpisów, 157
  - transakcji, 144
- serwer znaczników czasu, 309
- SHA, Secure Hash Algorithm, 28, 90
- sieć, 28, 310
  - Bitcoin Relay Network, 190
  - Lightning Network, 300
  - P2P, 185, 307
  - testnet, 219
  - Tor, 204
- SIGHASH, 158
- skompresowane
  - klucze prywatne, 99
  - klucze publiczne, 97
- skrót, 28, 254
- skrypt, 28
  - P2PKH, 154
  - P2SH, 338
  - P2WPKH, 25, 334–337
  - P2WSH, 335–338
  - scriptPubKey, 28
  - scriptSig, 28
- skrypty
  - transakcji, 149
  - wielopodpisowe, 165
  - wypłaty, 170
  - z przepływem sterowania, 179
- sprawdzanie
  - poprawności, 170
  - poprawności nowego bloku, 245

- poprawności podpisu, 158
- poprawności transakcji, 227
- transakcji, 72
- SPV, Simplified Payment Verification, 28, 186, 195, 312
- stałe, 319
- stan konta, 162
- stos wykonawczy skryptu, 151
- stosowanie segwita, 340
- struktura
  - bloku, 208
  - transakcji coinbase, 232
- sygnalizowanie miękkich rozgałęzień, 269
- symbole, 319
- system bitcoina, 44
- szyfrowane klucze prywatne, 104

Ś

- ścieżki w portfelach HD, 134
- środowisko programistyczne, 60

T

- testnet, 219
- testy regresyjne, 221
- Tor, The Onion Routing, 204
- Transaction Utility, 353
- transakcja, 28, 46, 137, 308
  - coinbase, 28, 230–232
  - OP_RETURN, 28
- transakcje
  - API, 74
  - dekodowanie, 72
  - dodawane do księgi, 52
  - dodawanie opłat, 148
  - generowanie wyjść, 51
  - identyfikatory, 339
  - łańcuchy, 46
  - łączenie w bloki, 229
  - nagrody, 231
  - niezależne sprawdzanie poprawności, 227
  - operacje wykonywane na zapleczu, 137
  - opłaty, 145, 231
  - P2SH, 167
  - serializowanie, 144
  - skrypty, 149
  - spoza łańcucha, 29

- sprawdzanie, 72
- tworzenie, 49
- typowe formy, 48
- wejścia, 46, 139
- wybór wejść, 50
- wydawanie reszty, 48
- wydawanie środków, 56
- wyjścia, 46, 139
- z użyciem colored coins, 284
- zaawansowane, 165
- transfer, 204
- trasowanie, 299
- trudność, 29
- twarde rozgałęzienie, 29
- tworzenie
  - kanałów niewymagających zaufania, 292
  - nagłówka bloku, 235
  - podpisu cyfrowego, 157
  - portfela HD, 126
  - skryptów, 150
  - transakcji, 49
  - wyjść P2WPKH, 335
- typy
  - skrótów podpisów, 158
  - węzłów, 186

U

- uruchamianie węzła, 65
- UTXO, Unspent Transaction Output, 29
- uwierzytelniane, 204
- używanie
  - portfela, 119
  - rozszerzonego klucza publicznego, 132

W

- waluta
  - cyfrowa, 32
  - deflacyjna, 226
- wartość nonce, 29, 256
- wejścia transakcji, 139
- weryfikacja bezstanowa, 150
- węzły, 186
  - kompletne, 194
  - służące do kopania, 228
- SPV, 195, 202, 203, 218
- wielopodpis, 29, 278

wybór
  łańcuchów, 246
  portfela, 36
  wersji implementacji, 61
wydawanie
  reszty, 48
  środków, 56
wyjścia, 29
  P2WPKH, 335
  rejestrujące dane, 171
  transakcji, 139
wykopywanie bloku, 236
wykrywanie sieci, 190

Z

zachowanie dostępu, 278
zalety stosowania P2SH, 170
zastosowania, 34

zdecentralizowane osiągnięcie konsensusu, 226
ziarna, 118, 123
  portfela HD, 29
zmiana celu, 242
  określającego poziom trudności, 29
zobowiązania odwoływalne, 295

Ż

źródło zaufania, 275

Ż

żądanie płatności, 45

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

Helion SA

Bitcoin – rewolucja technologiczna wkracza w świat finansów!

Być może słowo „bitcoin” kojarzy Ci się z niezwykle skomplikowanym i niebezpiecznym półświatkiem cyberprzestępców. Możliwe, że widzisz w rozwoju tej kryptowaluty szansę ucieczki przed pazernością bankierów. A może po prostu chcesz dokładniej wiedzieć, czym jest ta technologia, jakie może mieć wkrótce znaczenie dla nowoczesnych firm i jak ją wykorzystać we własnych aplikacjach. Warto! Zdecentralizowana waluta bitcoin, choć wciąż jest na wczesnym etapie rozwoju, już zapoczątkowała wart wiele miliardów dolarów globalny rynek otwarty dla każdego, kto posiada wiedzę, pasję i jest gotów do działania.

Niniejsza książka jest przeznaczona dla każdego, kto chce zrozumieć zasady funkcjonowania bitcoina i kryptowalut. Skorzystają z niej zwłaszcza programiści, którzy będą mogli nauczyć się pisania oprogramowania związanego z bitcoinem. Znalazło się tu objaśnienie technicznych podstaw bitcoina i kryptowalut, podano informacje na temat zdecentralizowanej sieci bitcoina, architektury P2P, cyklu życia transakcji i zasad bezpieczeństwa, a także omówienie nowych technologii. Sporo miejsca poświęcono zastosowaniom łańcucha bloków. Dzięki ciekawie i zrozumiale przedstawionym informacjom zawartym w książce zyskasz aktualną wiedzę, która pozwoli Ci wkroczyć na ścieżkę bitcoina!

W tej książce między innymi:

- zasady funkcjonowania bitcoina i łańcucha bloków
- sposób działania kryptowalut z punktu widzenia architektury systemu
- implementacja wzorcowa Bitcoin Core
- technologie obsługi portfeli i sieci bitcoina

Andreas M. Antonopoulos

— jest niekwestionowanym autorytetem w świecie bitcoina i kryptowalut. Równocześnie jest cenionym specjalistą w zakresie technologii sieci, bezpieczeństwa, centrów danych i przetwarzania w chmurze. Doradza kierownictwu wielu firm z listy Fortune 500. Został również uznany za osobę o dużych zdolnościach dydaktycznych: wygłasza prelekcje, jest cenionym nauczycielem akademickim, chętnie zabiera głos na konferencjach poświęconych nowoczesnym technologiom, przede wszystkim bezpieczeństwu.

  hellon.pl 0 801 339900 0 601 339900 INFORMATYKA W NAJLEPSZYM WYDANIU	<i>Sprawdź nasze szkolenia!</i> AKADEMIA IT & BUSINESS WWW.SZKOLENIA.HELION.PL	KOD KORZYŚCI <i>Sięgnij po więcej!</i> ISBN 978-83-283-4035-0 9 788328 340350 Cena: 69,00 zł